

Narration and Reflection on Society in the Thai Drama Series *Not Me* การเล่าเรื่องและการสะท้อนสังคมไทยในซีรีส์ชุด Not Me...เขาไม่ใช่ผม

Prachanan Jiradejsonthiwong^{1*} and Chalongrat Chermanchonlamark¹
ปรัชนันท์ จิรเดชสนธิวงศ์^{1*} และ ฉลองรัฐ เหมอมาลัยชลมารค¹

¹College of Communication Arts, Rangsit University

¹วิทยาลัยนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

*Corresponding Author, E-mail: tongprachji@gmail.com

Article Info

- Received: May 27, 2023
- Revised: August 15, 2023
- Accepted: August 16, 2023
- Available online: December 21, 2023

Abstract

The objectives of this qualitative research were to: 1) analyze the narration of the series *Not Me* and 2) investigate how the series had reflected Thai society. The research method used was textual analysis based on narrative theory, semiology, social construction of reality, and social reflection using 14 episodes of the 2021's series *Not Me* broadcasted on GMM25 Channel as data. The results revealed that each episode consisted five stages of the plot: exposition, rising action, climax, falling action, and resolution. Each shared the common theme of fighting for justice, and the story used the first - person narrative, embracing interpersonal conflict among the characters and self - conflicts. In addition, well - rounded characters were found in the series, whose thoughts and behaviors were hard to predict. Most scenes were invented and depicted how the characters lived their lives. In terms of semiology, visual semiology was found to express hidden meaning in the series linked to the theme. Regarding the social reflection, the series was found to reflect social problems arising from social and technological changes in Thai society. In addition, the series presented poverty, unemployment, and lack of discipline in Thai society.

Keywords: Narration, Semiology, Social Reflection, TV Series

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์การเล่าเรื่องในซีรีส์ชุด Not Me... เขาไม่ใช่ผม และ 2) วิเคราะห์การสะท้อนสังคมไทยในซีรีส์ชุด Not Me...เขาไม่ใช่ผม งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีแบบวิเคราะห์ตัวบท ตามแนวคิดการเล่าเรื่อง ทฤษฎีสัญญาวิทยา ทฤษฎีการประกอบสร้างความเป็นจริง และแนวคิดการสะท้อนสังคม โดยเครื่องมือที่นำมาศึกษาได้แก่ ซีรีส์ชุด Not Me...เขาไม่ใช่ผม จำนวน 14 ตอน ออกอากาศทางช่อง GMM 25 ในปี พ.ศ. 2564 ผลการศึกษาพบว่า การเล่าเรื่องในซีรีส์ชุด Not Me...เขาไม่ใช่ผม ในแต่ละตอนมีโครงสร้างการเล่าเรื่องซึ่งประกอบด้วยโครงเรื่อง 5 ขั้นตอนคือ การเริ่มเรื่อง การพัฒนาเหตุการณ์ ภาวะวิกฤต ภาวะคลี่คลาย และการยุติเรื่องราว แก่นเรื่องเป็นแนวเดียวกันในทุกตอนที่เกี่ยวข้องกับการต่อสู้เพื่อความเป็นธรรม มุมมองในการเล่าเรื่องมาจากจุดยืนของบุคคลที่หนึ่ง ความขัดแย้งหลักในเรื่องเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างบุคคล และความขัดแย้งภายในจิตใจของตัวละคร ลักษณะตัวละครมีความหลากหลายในมิติที่ผู้ชมคาดเดา ความคิดและพฤติกรรมได้ยาก ฉากเป็นสิ่งประดิษฐ์ เพื่อแสดงถึงการดำเนินชีวิตของตัวละคร การใช้สัญลักษณ์ในรูปแบบทางภาพมีความหมายแฝงเชื่อมโยงกับแก่นเรื่อง การสะท้อนสังคมไทยผ่านปัญหาสังคมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี ความยากจน การว่างงาน และความไร้ระเบียบวินัยของคนในสังคมไทย ผลจากการศึกษาได้เรียนรู้สภาพปัญหาวิธีการเอาตัวรอดในสังคม สื่อให้เห็นความเคลื่อนไหวทางสังคม และวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจริงในเหตุการณ์ปัจจุบัน

คำสำคัญ: การเล่าเรื่อง, การสะท้อนสังคม, ซีรีส์, สัญญาวิทยา

บทนำ

การรับชมซีรีส์ทางโทรทัศน์ในปัจจุบันไม่ได้ถูกจัดให้เป็นเพียงสื่อที่มอบความบันเทิงให้กับผู้รับชมเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังสามารถถ่ายทอดทัศนคติ การตระหนักรับรู้ต่อเนื้อหาที่ปรากฏผ่านซีรีส์เรื่องนั้น ๆ โดยสามารถนำเสนอได้ในการสื่อสารผ่านแก่นเรื่อง ลำดับขั้นตอนในการเล่าเรื่อง ความหมายที่ซ่อนอยู่ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลายประการเพื่อเกิดการกระจายสารถึงคนรับสารดังเช่นผู้ชม ทำให้ผลงานของซีรีส์ชุดนั้นได้เกิดคุณค่า

ซีรีส์หรือละครโทรทัศน์จัดได้ว่าเป็นสื่อโทรทัศน์รายการหนึ่งที่ได้ความนิยม โดยมีลักษณะเป็นความบันเทิงผ่านการเล่าเรื่องโดยนำเสนอแบบเป็นตอน ๆ อย่างต่อเนื่องผ่านทางโทรทัศน์ ในละครมีเรื่องราวที่ใกล้เคียงกับคนทั่ว ๆ ไป ผู้แต่งบทละครเป็นผู้ประพันธ์ขึ้นมาผ่านความคิดของตนเอง ซึ่งสามารถทำให้ผู้รับชมได้รับทั้งความบันเทิง แง่คิด รวมถึงคติชีวิตในหลายรูปแบบ (Jinmei, 2022)

ซีรีส์อีกหนึ่งประเภทที่ออกอากาศทางโทรทัศน์ที่กำลังได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ ซีรีส์วาย ซึ่งเป็นซีรีส์มีตัวละครหลักเป็นชายคู่กันนั้นประกอบด้วยพระเอกและนายเอก สังคมไทยค่อนข้างเปิดกว้าง เห็นได้จากการผลิตและพัฒนาซีรีส์วายหลากหลายรูปแบบมากขึ้นในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นประเภทรักโรแมนติก ดราม่า พีเรียดย้อนยุค หรือแฟนตาซี เป็นต้น ในบทความนี้ได้นำซีรีส์ชุด Not Me...เขาไม่ใช่ผม พ.ศ. 2564 มาศึกษา ซึ่งซีรีส์ชุดนี้มีลักษณะการนำเสนอที่ไม่ได้ผ่านมุมมองความรักโรแมนติกเพียงอย่างเดียว แต่ค่อนข้างเน้นย้ำการเล่าเรื่องรวมถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการสะท้อนสังคมไทยในปัจจุบัน

ซีรีส์ชุด Not Me...เขาไม่ใช่ผม พ.ศ. 2564 ได้ถูกวิจารณ์จากเว็บไซต์รีวิวซีรีส์และภาพยนตร์ในหลาย ๆ เว็บไซต์ ยกตัวอย่างเช่น Review1 (2022) ได้วิจารณ์ซีรีส์ชุดนี้ไว้ว่า ได้สอดแทรกความรัก ความมัน และประเด็นสังคมที่เกิดขึ้นหลาย ๆ อย่างในประเทศไทย ยกตัวอย่างเช่น การที่มีผู้มีอำนาจในสังคมทำผิดกฎหมายแต่ไม่ได้รับการรับโทษ อาจจะต้องด้วยอำนาจของเงินตรา การที่ประชาชนคนธรรมดา หรือลูกจ้างถูกเอาเปรียบจากนายจ้าง และยังกล่าวถึงการไม่ถูกยอมรับของเพศทางเลือกที่หลากหลายในสังคม หรือ LGBTQ (Lesbian; Gay; Bisexual; Transgender; Queer) โดยลักษณะเป็นการนำเสนอประเด็นสังคมเหล่านี้ถ่ายทอดออกมาผ่านตัวละครให้ผู้ชมได้รับรู้ วิเคราะห์ และพิจารณาตามขณะดูหรือหลังจบซีรีส์ เพราะฉะนั้นซีรีส์ชุดนี้สามารถสื่อสารออกมาได้ทั้งความสนุกและคุณภาพภายในซีรีส์

จากคำวิจารณ์ข้างต้น อาจทำให้เห็นภาพรวมลักษณะของซีรีส์ชุด Not Me...เขาไม่ใช่ผม พ.ศ. 2564 ที่ถ่ายทอดออกมาด้วยความสร้างสรรค์ในการผลิตและการนำเสนอ จึงส่งผลให้ซีรีส์ชุดนี้ได้รับรางวัลที่เกี่ยวข้องหลายรางวัล เว็บไซต์ Thaipost (The TV series “Not Me” wins 3 awards of the year, 2022) ระบุว่าซีรีส์ชุดนี้ได้รับรางวัลจากเวทีสุดสัปดาห์ Y Awards 2022 ซึ่งเป็นงานประกาศรางวัลที่รวบรวมผลโหวตต่อผลงานแนวซีรีส์วายในหลากหลายแขนงโดยมีการโหวตจากผู้ชมชาวไทยและชาวต่างประเทศ ซีรีส์ชุดนี้ได้รับทั้งหมด 3 รางวัล คือรางวัลสาขาผู้กำกับแห่งปี (Best Director) บทซีรีส์แห่งปี (Best Screenplay) และรางวัลซีรีส์จากนิยายวายยอดเยี่ยม (Best Series Based on Books) รวมถึงได้รับการเสนอชื่อเข้าชิงรางวัลในเวที Content Asia Award 2022 ซึ่งเป็นเวทีระดับนานาชาติโดยมีการมอบรางวัลให้กับโปรแกรมหลากหลายประเภทและคอนเทนต์ที่สร้างสรรค์ทั่วทั้งเอเชีย ซึ่งซีรีส์ชุดนี้ได้รับการเสนอชื่อเข้าชิงรางวัลในสาขาโปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางเพศ LGBTQ ที่สร้างขึ้นในเอเชีย (Congratulations on the GMMTV series nominees to “ContentAsia Awards 2023, 2022) ซึ่งเป็นรูปแบบลักษณะและวิธีการเล่าเรื่องในซีรีส์ชุดนี้

ซีรีส์ชุด Not Me...เขาไม่ใช่ผม นั้นสามารถถ่ายทอดความสนุก อรรถรสในการรับชม รวมถึงมีการการสะท้อนสังคมไทยผ่านการเล่าเรื่องและปัญหาสังคมที่พบ ซึ่งอาจหมายถึงสถานการณ์ที่ไม่เป็นที่พึงพอใจ สร้างความไม่สะดวกสบาย ความเดือดร้อนให้แก่สมาชิกในสังคม โดยผู้กระทำก่อให้เกิดปัญหาอาจเป็นบุคคลหรือปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งที่เป็นต้นเหตุ Choowong (n.d.) อธิบายว่าปัญหาสังคมอาจทำความเข้าใจได้ไม่ยาก แต่การแก้ไขให้หมดไป

นับเป็นสิ่งที่ยาก ด้วยความที่มีความรู้ความเข้าใจไม่เพียงพอในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหา และไม่ได้นำงานวิจัยวิธีแก้ไขปัญหามาไปปรับใช้อย่างแท้จริงและดำเนินการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

จากเหตุผลประกอบที่ซีรีส์ชุดนี้สามารถนำเสนอประเด็นและสภาพในสังคมไทยในปัจจุบันผ่านวิธีการเล่าเรื่องในรูปแบบซีรีส์วาย ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษารูปแบบการนำเสนอของซีรีส์ด้วยการวิเคราะห์การเล่าเรื่อง และการสะท้อนสังคมไทยที่พบในซีรีส์ชุด Not Me...เขาไม่ใช่ผม พ.ศ. 2564 ว่ามีลักษณะอย่างไรที่ได้ถูกนำเสนอออกมา และเกี่ยวข้องกับการสะท้อนสังคมอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์การเล่าเรื่องในซีรีส์ชุด Not Me...เขาไม่ใช่ผม
2. เพื่อวิเคราะห์การสะท้อนสังคมไทยในซีรีส์ชุด Not Me...เขาไม่ใช่ผม

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดการเล่าเรื่อง

จากการศึกษาเกี่ยวกับการเล่าเรื่องสรุปความหมายได้ว่า เรื่องเล่าคือสิ่งที่ถูกผู้คนนำออกมาถ่ายทอดให้ผู้อื่นรับรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นนิทาน นวนิยาย ภาพยนตร์ ละคร เป็นต้น โดยเรื่องเล่าเป็นการถ่ายทอดสิ่งที่มียุติพลอย่างมากรูปแบบหนึ่ง สามารถส่งทำให้มนุษย์มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม (Pattranon-Utai, 2018)

องค์ประกอบการเล่าเรื่องสามารถแบ่งออกได้ 6 หัวข้อที่สำคัญ ดังนี้ (Jittivasurat, 2002 as cited in Noopinit, 2008)

1. โครงเรื่อง (Plot) มักเป็นส่วนที่นำมาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาและเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของเรื่องเล่า มีลำดับเหตุการณ์ที่ประกอบด้วยโครงเรื่อง 5 ขั้นตอน ได้แก่ การเริ่มเรื่อง การพัฒนาเหตุการณ์ ภาวะวิกฤต ภาวะคลี่คลาย และการยุติเรื่องราว

2. แก่นเรื่อง (Theme) นับเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อเรื่องเล่า โดยเฉพาะเมื่อต้องการวิเคราะห์ถึงใจความสำคัญของเรื่อง (Tippiman, 1996)

3. ความขัดแย้ง (Conflict) เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของโครงเรื่องที่สร้างปมปัญหาและการหาหนทางแก้ปัญหา ความขัดแย้งของตัวละครคือความเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน หรือความไม่ลงรอยในพฤติกรรม การกระทำ ความคิด ความปรารถนา หรือความตั้งใจของตัวละครในเรื่อง ซึ่งการพัฒนาเรื่องราวต่าง ๆ จะเกิดขึ้นท่ามกลางความขัดแย้ง โดยแบ่งเป็น 4 ประเด็นใหญ่ ได้แก่ ความขัดแย้งระหว่างคนกับคนที่ตัวละครสองฝ่ายไม่ลงรอยกัน พยายามทำลายล้างกัน ความขัดแย้งภายในจิตใจที่ตัวละครมีความสับสน ยุ่งยาก ในการตัดสินใจหรือสิ่งที่คิดไว้ เช่น ความขัดแย้งกับความสำนึกผิดชอบและกฎเกณฑ์ของสังคม ความขัดแย้งกับธรรมชาติ เช่น การที่มนุษย์เจอกับภัยธรรมชาติ และความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ เช่น ความขัดแย้งของคนกับผี หรือความเชื่อเร้นลับ

4. ตัวละคร (Character) สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ตัวละครมิติเดียว (Typed-character) ที่มีลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมซึ่งสามารถสรุปได้อย่างไม่ยากเย็น และตัวละครหลายมิติ (Well-rounded Character) ที่มีลักษณะที่หลากหลาย แต่ละลักษณะอาจขัดแย้งกัน และคาดเดาได้ยาก (Foster, 1963 as cited in Tailanga, 2003)

5. ฉาก (Setting) เป็นองค์ประกอบหนึ่งในเรื่องเล่าทุกประเภท เนื่องจากการเล่าเรื่องคือการถ่ายทอดเหตุการณ์ที่ต่อเนื่องกัน และเพราะเหตุการณ์ต่าง ๆ จะเกิดขึ้นโดยปราศจากสถานที่ไม่ได้ ดังนั้น ฉากจึงมีความสำคัญเพราะทำให้มีสถานที่รองรับเหตุการณ์ต่าง ๆ ของเรื่อง นอกจากนี้ ฉากยังมีความสำคัญในแง่ที่สามารถ

บ่งบอกความหมายบางอย่างของเรื่อง มีอิทธิพลต่อความคิด หรือการกระทำของตัวละครได้อีกด้วย โดยแบ่งเป็น 5 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะฉากที่เป็นธรรมชาติ ฉากที่เป็นสิ่งประดิษฐ์ ฉากที่เป็นช่วงเวลาหรือยุคสมัย ฉากที่เป็น การดำเนินชีวิตของตัวละคร และฉากที่เป็นสภาพแวดล้อมเชิงนามธรรม

6. มุมมองในการเล่าเรื่อง (Point of View) การมองเหตุการณ์ การเข้าใจ พฤติกรรมของตัวละครตัวใด ตัวหนึ่ง ซึ่งแต่ละจุดยืนมีความน่าเชื่อถือแตกต่างกัน มุมมองในการเล่าเรื่องมีความสำคัญต่อการเล่าเรื่องอย่างยิ่ง เพราะมุมมองจะมีผลต่อความรู้สึกของผู้ชมและการถูกชักจูง หลุยส์ จิอันเน็ตตี (Louis Giannetti) ศาสตราจารย์ ทางภาพยนตร์แห่งมหาวิทยาลัยคลีฟแลนด์ ได้แบ่งมุมมองพื้นฐานในการเล่าเรื่องของภาพยนตร์ไว้ 4 ประเภท คือ 1) การเล่าเรื่องจากจุดยืนบุคคลที่หนึ่ง ซึ่งตัวละครเป็นคนเล่าเองทำให้ใกล้ชิดกับเหตุการณ์แต่ทำให้มีอคติปนอยู่ 2) การเล่าเรื่องจากบุคคลที่สาม คือผู้เล่ากล่าวถึงตัวละครอื่นที่ตัวเองเกี่ยวพัน จุดเน้นของเรื่องทั้งหมดไม่ได้อยู่ที่ ผู้เล่า 3) การเล่าเรื่องจากจุดยืนที่เป็นกลาง เป็นมุมมองที่ผู้เล่าพยายามก่อให้เกิดความเป็นกลาง ไร้อคติ แต่ไม่สามารถ เข้าถึงอารมณ์ของตัวละคร และ 4) การเล่าเรื่องแบบรู้รอบด้าน เป็นการเล่าเรื่องที่ไม่มีข้อจำกัด สามารถหยั่งจิตใจ ของตัวละครทุกตัว ย้ายเหตุการณ์ สถานที่ เวลา อย่างไร้ขอบเขต พบในการเล่าเรื่องในรูปแบบภาพยนตร์บอยที่สุด (Chakkaphark & Sinthuphan, 2002)

องค์ประกอบการเล่าเรื่องที่สำคัญอีกประการคือสัญลักษณ์พิเศษ (Symbol) คือการใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ อาจเป็นวัตถุ สถานที่ หรือสิ่งมีชีวิตก็ได้ ที่ทำหน้าที่สื่อความหมายให้ผู้ชมหรือผู้ฟังรับรู้ถึงสิ่งที่ผู้เล่าต้องการ (Phuphaibul, 2015 as cited in Pattranon-Utai, 2018)

ผู้วิจัยนำความรู้และองค์ประกอบที่สำคัญเหล่านี้เป็นกรอบวิธีการเล่าเรื่องในการวิเคราะห์ซีรีส์ชุดนี้ ทั้งหมด 14 ตอน เพื่อค้นหาลักษณะว่าเป็นไปตามที่แนวคิดอ้างอิงได้อธิบายไว้หรือไม่ และวิเคราะห์ความสำคัญหรือ ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเล่าเรื่องในแนวทางใด

ทฤษฎีสัญญาวิทยา

Kaewthep (2009) กล่าวว่า สัญญาตามแนวคิดของ เฟอร์ดินันด์ เดอ โซซูร์ (F.de Saussure) ได้แยกแยะ ประเภทและระดับของความหมายที่บรรจุอยู่ในสัญญาออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) ความหมายโดยอรรถ (Denotative Meaning) คือความหมายที่เข้าใจกันตามตัวอักษร ซึ่งเป็นความหมายที่เข้าใจตรงกันโดยส่วนใหญ่ ตัวอย่างเช่น ความหมายที่มีการระบุในพจนานุกรม เช่น หมี่เป็นสัตว์สี่เท้า แม่เป็นสตรีผู้ให้กำเนิด และ 2) ความหมาย โดยนัย (Connotative Meaning) คือความหมายทางอ้อมที่เกิดจากข้อตกลงเฉพาะกลุ่ม หรือเกิดจากประสบการณ์ เฉพาะของบุคคล เช่น เวลาพูดถึง “แม่” บางคนอาจนึกถึงความอบอุ่นบางคนอาจนึกถึงความเข้มงวด หรือ บางคนอาจนึกไปถึงประสบการณ์อันขมขื่นเหตุเพราะแม่ได้ทิ้งลูกไว้ ต่อมานักสัญญาวิทยาอย่าง โรล็องด์ บาร์ตส์ (R. Barthes) ได้สนใจรูปแบบความหมายโดยนัย เนื่องจากความหมายดังกล่าวมีความสำคัญในแง่ของการรับรู้ การถอดรหัส การตีความหมาย และความหมายโดยนัยนี้ยังเป็นที่อีกหลายแบบ ความหมาย โดยแฝง และถ่ายทอด ในลักษณะมายาคติ (Myths)

Thinwattanakoon, Viriyakraikul, and Sabuisuk (2022) กล่าวว่าการใช้สัญลักษณ์ในการแสดง ความหมายในรูปแบบคำพูด เสียงประกอบ และภาพ มาปรับใช้ในแนวคิดการเล่าเรื่องถือเป็นการสร้างสรรค์ เพื่อสื่อสารเชื่อมโยงกับองค์ความรู้ในทฤษฎีสังคมศาสตร์ ส่งผลให้มีการผสมผสานและพัฒนาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องเพื่อ การเรียนรู้ต่อไป

การสร้างสรรค์สัญลักษณ์พิเศษ (Symbol) นับเป็นหนึ่งในวิธีการเล่าเรื่องที่สื่อสารออกมาทั้งเพื่อ ความหมาย ทางตรง และอาจซับซ้อนขึ้นเพื่อให้คิดต่อได้ ผู้วิจัยปรับใช้ทฤษฎีสัญญาเป็นแนวทางในการสังเกตลักษณะของ สัญลักษณ์ และตีความความหมายที่พบในซีรีส์ชุดนี้ทั้ง 14 ตอน เพื่อสำรวจความหมายที่ซ่อนอยู่ในสัญลักษณ์มี ความหมายแฝงที่แสดงออกมาอย่างไร มีความเชื่อมโยง และเป็นส่วนส่งเสริมในการเล่าเรื่องหรือไม่ เพื่อตอบสนอง วัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อวิเคราะห์การเล่าเรื่องในซีรีส์ชุด Not Me...เขาไม่ใช่ผม

ทฤษฎีการประกอบสร้างความเป็นจริง

การสื่อสารนั้น “ความรู้” มีที่มาจากสองแหล่งด้วยกัน แหล่งแรก คือความรู้ที่มาจากประสบการณ์ตรง ซึ่งบุคคลได้พบเจอเหตุการณ์จริงด้วยตัวเองผ่านชีวิตประจำวัน ส่วนแหล่งที่สอง คือความรู้ที่มาจากประสบการณ์ผ่านสื่อ ซึ่งพบเห็นได้จากการนำเสนอของสื่อมวลชน ความรู้ที่ได้รับจากแหล่งที่สองจะช่วยนำทางและตีกรอบให้บุคคลรู้ว่าควรปฏิบัติตนเช่นไรในสถานการณ์ทางสังคมหนึ่ง ๆ ดังนั้น “ความรู้” นี้เองจึงเป็นสิ่งที่อธิบายและทำให้บุคคลสร้างระเบียบแบบแผนในการดำเนินชีวิตตลอดจนสร้างสถาบันต่าง ๆ ขึ้นมา เพื่อจัดระบบให้มีพฤติกรรมของสมาชิกในทิศทางเดียวกันกับที่สังคมกำหนด (Noopinit, 2008)

Srijankham (2015) สรุปทฤษฎีการประกอบสร้างความเป็นจริง คือภาพที่สะท้อนจากสื่อมวลชนเป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้นโดยผ่านการคัดเลือกภายใต้ความเชื่อและความเข้าใจบางอย่างของสังคมนั้น ๆ ยกตัวอย่าง เช่น การนำแนวคิดดังกล่าวมาอธิบายกับภาพยนตร์ ซึ่งเป็นการสื่อสารมวลชนชนิดหนึ่ง นั่นก็หมายความว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่ปรากฏบนภาพยนตร์ เปรียบเสมือนโลกที่ถูกประกอบสร้างขึ้นเป็นโลกแห่งสัญลักษณ์ที่สร้างความหมายให้กับสังคม โดยมีผู้ผลิตทำการคัดเลือกสารที่ต้องการนำเสนอผ่านวิธีการนำเสนอ

การสะท้อนสังคมไทยในผลงานนั้นจะขาดภาพเหมือนสภาพจริงที่เกิดขึ้นในสังคมไปอย่างไร้ไม่ได้ ทฤษฎีการประกอบสร้างความเป็นจริงนี้จึงถูกนำมาปรับใช้ในส่วนของการสรุปผล เพื่อแสดงถึงความเชื่อมโยงเพิ่มเติมระหว่างวิธีการเล่าเรื่องกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคมไทย เพื่อเห็นภาพในการเล่าเรื่องได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และส่งผลต่อเนื้อเรื่องอย่างไร ผู้วิจัยจะนำการประกอบสร้างความเป็นจริงมาวิเคราะห์การเล่าเรื่องกับองค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้ได้แก่ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร และฉาก

แนวคิดปัญหาสังคมและสะท้อนสังคม

สังคมจะดำรงอยู่อย่างเป็นปึกแผ่นมั่นคงพอสมควรได้นั้น จะต้องมีการจัดให้มีการทำหน้าที่จำเป็นอย่างต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพอย่างสมดุลกัน หน้าที่ของสังคมมีส่วนในการจัดระเบียบสังคม และเป็นส่วนที่ทำให้เกิดปัญหาสังคม สมาชิกทำหน้าที่และตอบสนองความต้องการของผู้อื่นได้มากน้อยอย่างไรเพื่อไม่ให้เกิดภาวะวิกฤต ความยุ่งยาก และสังคมอาจสลายตัวไปในที่สุด (Chanpaiboon, 2018)

Choowong (n.d.) ได้อธิบายความหมายของคำว่า “ปัญหาสังคม” ว่าเป็นแบบแผน พฤติกรรม หรือสภาพซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา ซึ่งจะต้องมีนโยบาย โครงการแก้ไขและมีบริการที่จำเป็นเพื่อลดปัญหาให้น้อยลง

ปัญหาสังคมสามารถสะท้อนสภาพสังคมไทยที่เกิดขึ้นได้ชัดเจน จากการศึกษาความรู้และแนวคิดในการสะท้อนสังคมไทยผ่านการแบ่งประเภทปัญหาที่เกิดขึ้นในซีรีส์ชุด Not Me...เขาไม่ใช่ผม ทั้ง 14 ตอน ผู้วิจัยได้ยึดกรอบการวิเคราะห์ประเภทปัญหาในสังคมปัจจุบันที่เกิดจากปัญหาย่อยต่าง ๆ เหล่านี้ ที่อยู่ภายใต้หัวข้อหลักอย่างปัญหาสังคมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีต่าง ๆ (Social and Technological Changes in Thai Society) และปัญหาสังคมที่เกิดจากความไร้ระเบียบ (Lack of Discipline in Thai Society) (Pichitbanchakarn, 1993 as cited in Rattanapan, Thongdee, Marasri, & Prajantasen, n.d.) ที่เกี่ยวข้อง กับรูปแบบที่พบในซีรีส์ชุดนี้ เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 2) เพื่อวิเคราะห์การสะท้อนสังคมไทยในซีรีส์ชุด Not Me...เขาไม่ใช่ผม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Pithakwong and Chermanchonlamark (2021) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ละครโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันและงานเขียนบทละครโทรทัศน์ เรื่อง สืบสัมผัส” ทั้ง 5 เรื่อง พบว่า แนวคิดหลักถูกนำเสนอผ่านนักการเมือง นักธุรกิจ ข้าราชการ ตำรวจ นักข่าว ที่เป็นกลุ่มคนที่มีความเกี่ยวข้องกับการทุจริตได้ง่าย ไม่ว่าจะทำผิดหรือการเปิดโปงการทุจริตซึ่งเกี่ยวพันกับเนื้อหาเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนมักมีตัวละครหลักเป็นผู้ถูกระทำ

หรือทนเห็นความไม่ยุติธรรมไม่ได้ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกันกับแก่นเรื่องของซีรีส์ชุดนี้ที่ต้องการต่อสู้กับอำนาจและอิทธิพล ทั้งยังเป็นแนวทางในการนำองค์ประกอบมาวิเคราะห์เพื่อการนำเสนอได้ชัดเจน และผลการศึกษาที่มีความสอดคล้องกันเพื่อศึกษากลวิธีและผลลัพธ์ที่ออกมาในรูปแบบใกล้เคียงกันหรือไม่

Sena and Chermanchonlamark (2021) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การเล่าเรื่องและการสะท้อนสังคมในภาพยนตร์ไทยที่ได้รับการเสนอชื่อเข้าชิงรางวัลออสการ์ พ.ศ. 2553 - 2562” พบว่า ภาพยนตร์สะท้อนปัญหาทางสังคมมากที่สุด ปัญหาวัฒนธรรมและจิตใจถูกนำเสนอเพื่อสื่อถึงสภาวะในบริบทที่ต่างกันออกไปตามยุคสมัย สะท้อนถึงจริยธรรมและคุณธรรม ร่องลงมาเป็นปัญหาทางการเมืองที่มีการต่อสู้ขัดแย้งกับผลประโยชน์ระหว่างชนชั้น รวมถึงสอดแทรกประเด็นปัญหาทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นกรอบในการนำมาวิเคราะห์การสะท้อนสังคมและพิสูจน์ว่าพบปัญหาสังคมไทยในลักษณะที่ใกล้เคียงกันหรือไม่ เพราะเป็นการสะท้อนในสังคมไทยเช่นเดียวกัน

ผู้วิจัยเรียนรู้และนำแนวทางการเล่าเรื่อง ทฤษฎีสัญญาวิทยา และทฤษฎีการประกอบสร้างความเป็นจริง มาใช้ในงานวิจัยเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการเล่าเรื่องในซีรีส์ชุดนี้ รวมถึงศึกษาและนำแนวคิดปัญหาสังคมและสะท้อนสังคม เพื่อเป็นกรอบในการวิเคราะห์ แบ่งแยกประเภทของปัญหาในสังคม

กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

กรอบแนวคิดในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบการเล่าเรื่องที่ประกอบด้วย โครงเรื่อง แก่นเรื่อง มุมมองในการเล่าเรื่อง ความขัดแย้ง ตัวละคร ฉาก และความหมายของสัญลักษณ์พิเศษ มาวิเคราะห์ในซีรีส์ชุดนี้ที่มีทั้งหมด 14 ตอน รวมถึงวิเคราะห์การสะท้อนสังคมไทยผ่านปัญหาสังคมที่พบโดยแบ่งเป็นปัญหาสังคมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีต่าง ๆ (Social and Technological Changes in Thai Society) และปัญหาสังคมที่เกิดจากความไร้ระเบียบ (Lack of Discipline in Thai Society) ทั้งสรุปผลให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างการประกอบสร้างความจริงกับการเล่าเรื่องเพื่อการสะท้อนสังคมไทย

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งเน้นการวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) ผ่านการรับชมซีรีส์ชุด Not Me...เขาไม่ใช่ผม พ.ศ. 2564 ทั้งหมด 14 ตอน โดยปรับใช้แนวทางการเล่าเรื่อง ทฤษฎีสัญญาวิทยา มาวิเคราะห์การเล่าเรื่องผ่านโครงสร้างที่สำคัญ โดยวิเคราะห์การเล่าเรื่องผ่านโครงสร้างที่สำคัญดังนี้ โครงเรื่อง (Plot) ที่มีลำดับขั้นตอน 5 ขั้นตอนคือ การเริ่มเรื่อง (Exposition) การพัฒนาเหตุการณ์ (Rising Action) ภาวะวิกฤต (Climax) ภาวะคลี่คลาย (Falling Action) และการยุติเรื่องราว (Ending) ต่อมาคือแก่นเรื่อง (Theme) มุมมองในการเล่าเรื่อง (Point of View) ความขัดแย้ง (Conflict) ตัวละคร (Character) ฉาก (Setting) และความหมายของสัญลักษณ์พิเศษ (Symbol) โดยวิเคราะห์แยกในแต่ละตอนเป็นจำนวน 14 ตอน รวมถึงปรับใช้แนวทางการสะท้อนสังคมเพื่อวิเคราะห์การสะท้อนสังคมผ่านปัญหาสังคมที่พบโดยแบ่งหัวข้อเป็นปัญหาสังคมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีต่าง ๆ (Social and Technological Changes in Thai Society) และปัญหาสังคมที่เกิดจากความไร้ระเบียบ (Lack of Discipline in Thai Society) ที่พบโดยวิเคราะห์แยกในแต่ละตอนเป็นจำนวน 14 ตอน จนการสรุปผลที่ปรับใช้ทฤษฎีการประกอบสร้างความเป็นจริง ให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างการประกอบสร้างความจริงกับการสะท้อนสังคม โดยวิเคราะห์ผ่านองค์ประกอบการเล่าเรื่องที่สำคัญ ดังนี้ โครงเรื่อง (Plot) แก่นเรื่อง (Theme) ตัวละคร (Character) และฉาก (Setting)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างใช้ในการวิจัย จะใช้เป็นซีรีส์ชุด Not Me...เขาไม่ใช่ผม จำนวน 14 ตอน ซึ่งออกอากาศทางช่อง GMM 25 ในปี พ.ศ. 2564 ตอนละ 40 - 50 นาที

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์การเล่าเรื่องในซีรีส์ชุด Not Me...เขาไม่ใช่ผม

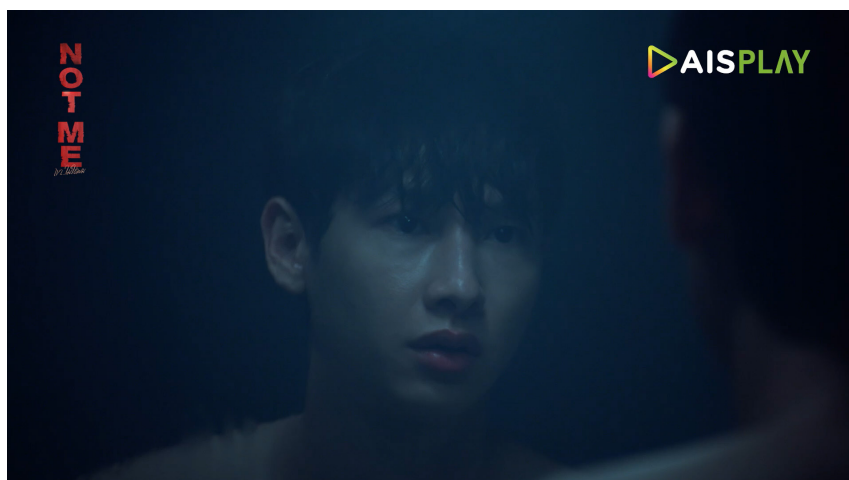
เนื้อเรื่องของซีรีส์ชุดนี้เริ่มจากไวท์ที่ปลอมตัวเป็นฝาแฝดของเขาชื่อแบล็ค เนื่องจากแบล็คถูกทำร้ายร่างกายจนอาการโคม่า ไวท์ต้องปลอมตัวเป็นแบล็คเพื่อสืบหาความจริงว่าใครเป็นคนทำร้ายแบล็ค เมื่อเขาได้เข้ามารู้จักกับแก๊งเพื่อนแบล็คอย่างฉอห์น หยก และแกรม ทำให้เขาได้รู้ว่าแก๊งนี้เบื้องหน้าเป็นนักศึกษา แต่เบื้องหลังพวกเขารวมตัวกันเป็นนักเคลื่อนไหว (Activist) เพื่อหวังให้เกิดความเป็นธรรม เข้าไปสร้างความวุ่นวายแก่ผู้มีอำนาจอย่างทวี เช่น การเข้าไปเผาบ้านรูกป่าของทวี เพื่อหวังให้ประเด็นนี้เป็นที่พูดถึง เกิดกระแสว่าทวีมีบ้านบนพื้นที่บุกรุกเขตป่า ทวีไม่เคยถูกลงโทษเนื่องจากมีอำนาจมากพอที่ทำให้ตัวเองพ้นผิดได้ และทวียังเกี่ยวข้องกับการกระทำที่ไม่ถูกต้องหลายอย่าง เช่น ค้ายาเสพติด หรือเอาเปรียบแรงงาน เป็นต้น

จากการศึกษาวิจัยวิธีการเล่าเรื่องในซีรีส์ทั้งหมด 14 ตอน ผู้วิจัยพบการปรากฏ ดังนี้

1. โครงเรื่อง ที่มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ การเริ่มเรื่อง เพื่อเปิดประเด็นของแต่ละตอน โดยมีช่วงเวลาที่ไม่นาน การพัฒนาเหตุการณ์ พบช่วงเวลาเล่าเรื่องที่สลับและมีหลายประเด็น ภาวะวิกฤตที่ตัวละครต้องตัดสินใจหรือรับรู้ความจริง ภาวะคลี่คลาย ที่ผ่านช่วงจุดวิกฤต มีเหตุการณ์คลี่คลายในแต่ละตอน และการยุติเรื่องราว ส่วนมากพบการจบแบบทิ้งปริศนาตามลักษณะการเล่าเรื่องของซีรีส์เพื่อใช้เป็นปมในตอนต่อไป และพบการจบแบบมีความสุข ตัวละครมีความสุข ในตอนที่ 14 ซึ่งเป็นตอนสุดท้ายของซีรีส์ ปมปัญหามีการคลี่คลายระดับหนึ่ง ซึ่งอาจสอดคล้องกับความเป็นจริงที่ว่าปัญหาในสังคมที่เกิดขึ้นไม่สามารถแก้ไขหรือทำให้หมดไปได้อย่างทันที สามารถสรุปภาพรวมได้ว่าโครงเรื่องค่อนข้างซับซ้อน เสนอเรื่องราวที่ต่อสู้กับอำนาจและอิทธิพล และเป็นปัญหาที่คุ้นเคยในสังคมไทย มีการเล่าปมปัญหาผ่านตัวละคร จึงทำให้พบปมปัญหาหลักและปัญหาย่อยค่อนข้างมาก เช่น ในขณะที่ไวท์ปลอมเป็นแบล็คอยู่ในแก๊งต่อสู้และต่อต้านกับคนที่มีอำนาจ ไวท์พบปัญหาการใช้เส้นสายจากการที่มีพ่อเป็นทนายทู่เท่ในการสอบคัดเลือกเป็นนักการทูตของเขา

2. แก่นความคิด ในซีรีส์ชุดนี้ทั้ง 14 ตอน พบแก่นเรื่องที่เป็นการต่อสู้และเรียกร้องเพื่อความเป็นธรรมในสังคมมากที่สุด รองลงมาคือการใช้อำนาจอย่างไม่ถูกต้อง และลำดับสุดท้ายพบการเอื้อผลประโยชน์ให้กับตัวเองและพวกพ้อง

3. มุมมองในการเล่าเรื่อง พบการเล่าเรื่องจากจุดยืนบุคคลที่หนึ่ง (The First-person Narrator) เพียงอย่างเดียวผ่านตัวละครหลาย ๆ คน ทั้งระหว่างการอยู่ 2 ตัวละครหรือมากกว่า และการอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม

ภาพ 1 เงาสีท่อนของไวท์
ที่มา: AIS Play (2021)

ตัวละครหลักอย่างไทร์เป็นผู้ขับเคลื่อนการเล่าเรื่องและพัฒนาเหตุการณ์อย่างเห็นได้ชัด เป็นตัวละครเดียวที่พบการเล่าเรื่องผ่านกระแสดิจิทัลหรือความคิดเป็นบทพูดเพื่อสื่อสิ่งที่ตัวเองคิด สงสัย วางแผนต่อเหตุการณ์ที่เผชิญอยู่

4. ความขัดแย้ง ในซีรีส์ชุด Not Me...เขาไม่ใช่ผม พบลักษณะความขัดแย้งระหว่างคนกับคนที่มีความไม่ลงรอยกันระหว่างตัวละคร ทั้งการทะเลาะกัน หรือการมีทัศนคติที่ไม่ตรงกัน และความขัดแย้งภายในจิตใจที่ขัดแย้งกับความรู้สึกผิดชอบของตัวละคร และกฎเกณฑ์ของสังคมมากที่สุด โดยพบทั้ง 14 ตอน ที่ตัวละครรู้สึกขัดแย้งภายในความคิด ความรู้สึกซึ่งอาจส่งผลต่อจากการกระทำของตัวเอง ความขัดแย้งเหล่านี้ช่วยให้ผู้ชมเห็นปมปัญหาได้กระจ่างชัดยิ่งขึ้น และเชื่อมโยงกับการเล่าเรื่องเพื่อพัฒนาเหตุการณ์

5. ตัวละคร พบลักษณะตัวละครหลายมิติ (Well-rounded Character) มากที่สุดโดยตัวละครหลายมิติมีลักษณะที่ซับซ้อน ผู้ชมคาดเดาได้ยากทั้งความคิดและการกระทำ มักเป็นตัวละครหลัก เช่น ไทร์และเพื่อนในแก๊งที่สามารถดำเนินและพัฒนาเรื่องราวเองได้ รองลงมาคือลักษณะตัวละครมิติเดียว (Typed-character) ตัวละครมิติเดียวที่มีลักษณะตายตัว คาดเดาได้ง่าย แสดงออกตรง ๆ ไม่ซับซ้อน เช่น บทแม่หรือพ่อของไทร์ หรือเพื่อนในมหาวิทยาลัย แล้วยังพบการนำตัวละครมิติเดียว และตัวละครหลายมิติมาใช้ในการเล่าเรื่องผสมกันเกือบทุกตอน ถึงแม้ตัวละครหลากหลายมิติจะสามารถเล่าเรื่องได้หลากหลาย และจบในตัวเองได้ แต่ตัวละครมิติเดียวที่มีลักษณะตายตัวยังคงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เรื่องราวเชื่อมต่อกันได้ผ่านการแสดงหรือบอกลักษณะตรง ๆ เพื่อการเล่าเรื่องได้อย่างสมบูรณ์เช่นกัน ซีรีส์ชุดนี้ยังมีการสร้างความเป็นจริงผ่านเพศตัวละครและอายุ เช่น ตัวละครผู้ชายไม่มีการแต่งหน้า ทำให้บุคลิกตัวละครมีความธรรมชาติสูงและดูสมจริงต่อการเล่าเรื่องมากต่อสภาพการดำเนินชีวิตที่เป็นนักศึกษาและแก๊งที่ต้องต่อสู้กับกลุ่มผู้ที่มีอำนาจ หรือตัวละครที่วัย 60-70 ปี เป็นวัยที่มีอำนาจในมือมากที่สุด เนื่องจากเป็นห่วงโซ่บนสุดในองค์กรที่มีลำดับอำนาจ อิทธิพล และเส้นสายจากคนรู้จักจากช่วงวัยที่ใช้ชีวิตในระบบอาวุโส ซึ่งสัมพันธ์กับตัวละครผู้ใหญ่ท่านหนึ่งที่ไม่ได้ระบุชื่อตัวละคร ที่อาจเป็นผู้กุมอำนาจตัวจริงและเหนือกว่าทวิ

6. ฉาก พบฉากที่เป็นสิ่งประดิษฐ์และฉากที่เป็นดำเนินชีวิตของตัวละครมากที่สุด รองลงมาเป็นฉากที่เป็นช่วงเวลาหรือยุคสมัย และฉากที่เป็นสภาพแวดล้อมเชิงนามธรรม ลำดับสุดท้ายเป็นฉากธรรมชาติ เพื่อบอกถึงวิถีชีวิต สนับสนุนการกระทำ และความคิดของตัวละคร

ภาพ 2 แก๊งขณะอยู่ในลิฟต์เพื่อหลบหนีการถูกจับกุมจากโรงพยาบาล
ที่มา: AIS Play (2021)

ซีรีส์ชุดนี้มีฉากดำเนินการใช้ชีวิตเหมือนคนทั่วไปโดยไม่มีฉากเหนือธรรมชาติ พบการใช้โซเชียลมีเดียที่ทำให้ฉากดูสมจริงกับสภาพสังคมปัจจุบัน และยังสื่อสารด้วยสื่ภาพโทนเข้ม ดาร์กเพื่อแสดงถึงถึงความเคร่งเครียด ความกดดัน การไม่มีความสุข แก่นเรื่องและเนื้อเรื่องที่เน้นการสะท้อนสังคมไทย ทำให้เป็นส่วนที่สื่ออารมณ์ของการเล่าเรื่องได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

7. สัญลักษณ์พิเศษ พบสัญลักษณ์ที่ปรากฏในรูปแบบภาพมากที่สุด และพบเพียงชื่อตัวละครหลักที่มีความหมายแฝงอย่างไ้และแบล็คทีบ่งบอกบุคลิกของตัวละครที่ไว้เป็นคนสุขุม มองโลกในแง่ดี แต่แบล็คเป็นคนโง่งม มองโลกในแง่ร้าย นอกจากนั้นสัญลักษณ์ทางภาพส่วนใหญ่เชื่อมโยงกับแก่นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ การต่อสู้และเรียกร้องเพื่อความเป็นธรรมในสังคมมากที่สุด รองลงมาคือการใช้อำนาจอย่างไม่ถูกต้อง ยกตัวอย่างเช่น รอยสักของหยกรูปตัวอักษรจีนที่มีความหมายว่า “แม่” ที่ข้างลำตัวสื่อสารถึงปมของหยกในเรื่องที่หยกให้ความสำคัญต่อแม่ของเธอเป็นผู้พิการทางการได้ยิน และเชื่อมโยงกับแก่นเรื่องการต่อสู้และเรียกร้องเพื่อความเป็นธรรมในสังคม เนื่องจากตัวละครหยกคอยผลักดันและยกประเด็นเรื่องยกระดับสิทธิผู้พิการที่เท่าเทียมกับทุกคนหรือโอกาสทางอาชีพได้มากกว่านี้ ส่วนนกเปรียบกับความปรารถนาอิสรภาพที่หวังให้เกิดความเท่าเทียม ความเป็นธรรมต่อทุกคน

ภาพ 3 รอยสักของตัวละครหยกที่สีข้างเป็นตัวอักษรจีนและรูปนกที่แขน
ที่มา: AIS Play (2021)

ภาพ 4 ภาพพื้นหลังฝั่งตัวละครทิวี่สื่อถึงเบื้องหลังของภาพลักษณ์ที่ดี
ที่มา: AIS Play (2021)

ฉากที่ทวีตเกี่ยวกับหมอหน่ปรากฏสัญลักษณ์พิเศษทางภาพเป็นกำแพงในห้องน้ำฝั่งเบื้องหลังของทวี ซึ่งเป็นตัวร้าย ที่เชื่อมโยงกับแก่นเรื่องการใช้อำนาจอย่างไม่ถูกต้อง เพราะภายนอกภาพลักษณ์เขาดูดี ใส่สะอาด เป็นมิตร จึงดูเป็นคนดี แต่เบื้องหลังทวีมีการเกี่ยวข้องกับประเด็นการกดขี่แรงงานที่บริษัท มีอิทธิพล ซึ่งสัมพันธ์กับข้อความบนกำแพงอย่างปิดตา ปิดปาก และแรงงานทาส

ผลการวิเคราะห์การสะท้อนสังคมไทยในซีรีส์ชุด Not Me...เขาไม่ใช่ผม

ผลการวิจัยของการสะท้อนสังคมผ่านปัญหาสังคมที่พบในซีรีส์ชุดนี้ พบประเภทปัญหาสังคมที่เกิดจากความไร้ระเบียบวินัยมากที่สุด รองลงมาเป็นปัญหาสังคมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ปัญหาสังคมที่เกิดจากความไร้ระเบียบวินัย (Lack of Discipline in Thai Society) ซึ่งพบมากที่สุดจากการที่ปรากฏในทุกตอน โดยมีปัญหาสังคมที่เป็นปัญหาย่อยอย่างปัญหาอาชญากรรม (Criminal Problem) ปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน (Corruption Problem) ปัญหาแรงงาน (Labor Problem) และปัญหายาเสพติด (Drug Problem) ตามลำดับ ซึ่งปัญหาสังคมส่วนใหญ่ที่พบสอดคล้องกับแก่นเรื่องที่เกี่ยวกับการต่อสู้และเรียกร้องเพื่อความเป็นธรรม พบอาชญากรรมมากที่สุด เช่น ฝั่งตัวร้ายที่มีการสะกดรอยตาม ทำร้ายร่างกาย พยายามฆ่าเพื่อกำจัดฝั่งตัวละครหลักที่เป็นนักเคลื่อนไหว (Activist) ให้หายไป เพราะพยายามเข้ามาสอดแทรก ขัดขวาง และเปิดโปงฝั่งตัวร้าย ส่วนฝั่งตัวละครหลักที่เมื่อไปทำภารกิจสร้างความปั่นป่วนได้แล้วไม่ได้สนใจกฎหมายเพื่อต่อต้านฝั่งตัวร้าย เนื่องจากหมดศรัทธาในการใช้กฎหมายจัดการกับตัวร้าย มีการบุกรุกไปยังที่อยู่หรือที่ทำงานของตัวร้าย รวมถึงทำลายทรัพย์สินด้วยวิธีการไต่ตรองมาก่อน ปัญหาลำดับต่อมาคือการทุจริตคอร์รัปชัน มีการใช้อำนาจอิทธิพล เส้นสายเพื่ออำนวยความสะดวกในการทำผิด รอดพ้นความผิด หรือเพื่อประโยชน์ของตัวเองอย่างเห็นได้ชัด ยกตัวอย่างเช่น พ่อของไวท์ที่เป็นอดีตทนายทูด มีเส้นสายสามารถช่วยให้ไวท์สอบผ่านเป็นนักการทูต หรือทวีที่กระทำผิดหลายอย่างแต่ไม่เคยได้รับโทษทางกฎหมาย เพราะมีเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องคอยอำนวยความสะดวกให้ รอดพ้นจากการรับโทษ ลำดับต่อมาเป็นปัญหาย่อยปัญหาแรงงาน (Labor Problem) ที่พบแรงงานถูกกดขี่ไม่ได้รับการปฏิบัติด้วยความเสมอภาค เช่น ผู้พิการที่ถูกเลือกปฏิบัติ รวมถึงเพศสภาพหญิง เพศหลากหลายที่ถูกจำกัดการเติบโตในหน้าที่ เพราะแนวคิดชายเป็นใหญ่ และปัญหายาเสพติด ที่ตัวร้ายเป็นผู้ค้ายาเสพติด รายใหญ่มีโกดังสินค้าบังหน้าเพื่อซุกซ่อนยาเสพติดไว้ในเครื่องทำน้ำอุ่น เป็นต้น

2. ประเภทปัญหาสังคมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งพบ 2 ตอนโดยมีลักษณะปัญหาสังคมที่เป็นปัญหาย่อยอย่างปัญหาความยากจน (Poverty) และปัญหาการว่างงาน (Unemployment) ในซีรีส์ปรากฏปัญหาความยากจน ส่งผลให้คนมีโอกาสดูแลเข้าถึงทรัพยากรได้ไม่เท่ากัน ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำของชนชั้น ยกตัวอย่างเช่น ไวท์ที่เกิดมาในครอบครัวที่พร้อม เปรียบเสมือนเกิดมาด้วยความพร้อมทั้งเรื่องเงินหรือการศึกษา แต่หมอหน่ไม่มีต้นทุนชีวิตจึงต้องดิ้นรนทำงานในขณะเรียน นอกจากนั้นต้องอ่านหนังสือหาความรู้ด้วยตัวเอง ต่อมาพบปัญหาการว่างงาน ซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้ที่ได้รับโอกาสในการประกอบอาชีพน้อยกว่าคนทั่วไป ทำให้มีโอกาสทางอาชีพน้อยกว่าบุคคลทั่วไป ซึ่งส่งผลต่อการดำรงตนในสังคม

อภิปรายผลการวิจัย

ซีรีส์ชุดนี้สามารถสื่อสารและสะท้อนสังคมไทยผ่านองค์ประกอบการเล่าเรื่องเพื่อแสดงออกถึงแก่นเรื่องที่ต่อสู้เรียกร้องความเป็นธรรมเป็นหลักอย่างต่อเนื่อง มีการตีแผ่การใช้อำนาจและอิทธิพล ที่สอดคล้องกับแบบแผนในสังคมไทย ซึ่งออกแบบโครงเรื่องที่ค่อนข้างซับซ้อน นอกจากการเล่าเรื่องอย่างมีลำดับขั้นตอนแล้ว มีการเล่าปัญหาผ่านเหตุการณ์ของตัวละครแต่ละตัวได้พบ กล่าวได้ว่า 1 ตัวละครเท่ากับ 1 ปมปัญหาหรือมากกว่านั้น ซึ่งเป็นปัญหาที่ผู้ชมคุ้นเคย รับรู้ได้ง่าย เป็นปัญหาใกล้ตัวพบได้ในชีวิตประจำวัน เช่น ผู้มีอิทธิพล การทุจริต จากนั้นเสนอการจบแบบคลี่คลายโดยไม่ได้ออกจุดจบของตัวร้าย หรือแก้ปัญหาที่ตัวละครเรียกร้อง เปรียบให้เห็นถึงความเป็นจริง

ที่หากมีอำนาจสามารถชะลอหรือรอดพ้นการรับโทษ และปัญหาสังคมไม่ใช่เรื่องที่ถูกต้องทำให้แก้ไขได้โดยง่าย ด้วยหลาย ๆ ปัญหาเป็นปัญหาฝังรากลึกในสังคม มุมมองในการเล่าเรื่องที่มาจากจุดยืนตัวละครที่หนึ่งผ่านตัวละครหลาย ๆ ตัวที่สามารถเล่าปัญหาและพัฒนาเหตุการณ์ แต่ไวท์นั้นเป็นตัวละครที่พบการพูดคนเดียวและกระแสความคิดตนเองเป็นหลัก เพื่อบอกสิ่งที่คิด สิ่งที่ต้องการจะทำ ความเห็นต่อเหตุการณ์ตรงหน้า ไวท์เป็นตัวละครหลักที่ดำเนินเรื่องและพัฒนาเหตุการณ์อย่างเห็นได้ชัด ความขัดแย้งที่พบทั้งระหว่างตัวละครกับตัวละคร และภายในจิตของตัวละคร ช่วยทำให้เห็นปัญหา เป็นส่วนส่งให้เกิดการพัฒนาเหตุการณ์ ตัวละครส่วนใหญ่ที่พบเป็นตัวละครหลากหลายมิติที่มีความซับซ้อน ส่วนความหลากหลาย แม้ว่าจะเล่าเรื่องได้หลายรูปแบบและจบได้ในตัวเอง แต่การใช้ตัวละครมิติเดียวที่คาดเดาง่าย บอกลักษณะตรงไปตรงมาทำให้เชื่อมต่อการเล่าเรื่องได้สมบูรณ์ ตัวละครออกแบบให้ดูสมจริงผ่านเพศและอายุของตัวละคร ที่มีพฤติกรรมสอดคล้องกับช่วงอายุ ตัวละครซึ่งสื่อให้เห็นผู้ชายไม่แต่งหน้า ซึ่งเหมาะกับกิจกรรมในชีวิตของตัวละครที่แสดงออกทั้งการเรียนหนังสือและเป็นคนเคลื่อนไหว ซึ่งสื่อให้เห็นอารมณ์ของตัวละครที่สอดคล้องกับสถานะที่ไม่มีความสุข ดูอ่อนล้า ไม่สดใส ด้านฉากละครที่นอกจากจะบอกสถานที่ที่ตัวละครอยู่ยังส่งอารมณ์ ความคิดของตัวละคร สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน มีการนำเสนอฉากการใช้ชีวิตเหมือนคนทั่วไป มีการใช้โซเชียลมีเดียในการรับรู้ข่าวสารและขับเคลื่อนสังคม และโทนสีภาพในเรื่องจะออกโทนดาร์ก เข้ม เพื่อสื่อถึงความเคร่งเครียด ความหม่นหมอง สอดคล้องกับความเป็นไปของเนื้อเรื่อง ส่วนความหมายของสัญลักษณ์พิเศษพบผ่านทางภาพที่มีความหมายแฝง ส่วนใหญ่เชื่อมโยงกับแก่นเรื่อง นอกจากอรรถรสที่ได้รับ ยังทิ้งไว้ให้ผู้ชมได้ตกตะกอนคิดต่อเกี่ยวกับประเด็นนั้น

การเล่าเรื่องในซีรีส์สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pithakwong and Chermanchonlamark (2021) วิเคราะห์ละครโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการโกงและการทุจริตคอร์รัปชันทั้งหมด 5 เรื่อง โดยอธิบายว่าแนวคิดหลักของเรื่องส่วนใหญ่ถูกนำเสนอผ่านตัวละครที่เป็นนักการเมือง นักธุรกิจ ตำรวจ นักข่าว ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกับการทุจริตได้ง่าย มีผลประโยชน์ทับซ้อน รวมถึงแก่นเรื่องที่มีการต่อสู้เพื่ออุดมการณ์ ซึ่งคล้ายกับซีรีส์ชุดนี้ที่ผู้มีอำนาจเป็นนักธุรกิจที่อยู่เบื้องหลังนักการเมือง ผู้รักษากฎหมาย ใช้อำนาจทำเรื่องทุจริตได้ กลุ่มตัวละครหลักฝั่งดีมีอุดมการณ์ในการต่อต้านอำนาจ ดังนั้นซีรีส์เป็นสื่อสำคัญที่สะท้อนสภาพสังคมไทยในปัจจุบันผ่านวิธีการเล่าเรื่อง การสื่อสารสัญลักษณ์พิเศษ และสอดแทรกการประกอบสร้างความเป็นจริงในซีรีส์ สามารถเชื่อมโยงให้ผู้ชมเกิดการรับรู้ได้ไวจากสภาพแวดล้อมใกล้ตัว และกลวิธีที่สรรสร้างให้ผลงานมีมิติ เกิดข้อสงสัยชวนคิด ส่งผลให้ผู้ชมรอคอยเพื่อต้องการคลี่คลายปมข้อความขัดแย้ง

การสะท้อนสังคมไทยที่พบผ่านปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในซีรีส์ ปัญหาที่พบส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับแก่นเรื่องอย่างปัญหาอาชญากรรม ตัวละครหลักใช้วิธีละเมิดกฎหมายและกฎหมายต่อสู้กับอำนาจเพื่อความเป็นธรรม ตัวร้ายที่พยายามปิดปาก อัดฆ่า เพราะกลุ่มตัวละครหลักมาขวางทาง ปัญหาทุจริตจากการใช้อำนาจในทางที่ผิด หรือการเอื้อผลประโยชน์ด้วยเส้นสาย นอกจากนี้ยังพบปัญหาความยากจนที่ส่งเรื่องชนชั้นในการดำรงชีวิต และสิทธิสวัสดิการของผู้พิการในการทำงานที่มีน้อยกว่าบุคคลทั่วไป ยังคงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคมและยังมีการรายงานของสื่อในปัจจุบันสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sena and Chermanchonlamark (2021) ศึกษาการสะท้อนสังคมในภาพยนตร์ไทยที่ได้รับการเสนอชื่อเข้าชิงรางวัลออสการ์ ระหว่างปี พ.ศ. 2553-2562 ทั้ง 10 เรื่อง พบว่าภาพยนตร์โดยส่วนใหญ่ถ่ายทอดเรื่องราวที่สะท้อนสังคมในประเด็นปัญหาทางสังคม ที่พบเช่นเดียวกันอย่างปัญหาด้านศีลธรรม ยาเสพติด อาชญากรรม ความไม่เท่าเทียมทางการศึกษา การเมือง การคอร์รัปชัน กลุ่มผลประโยชน์และอิทธิพล ความยากจน ตามลำดับ เห็นได้ว่าทั้งการเล่าเรื่องผ่านภาพยนตร์หรือซีรีส์ทางโทรทัศน์สามารถสะท้อนสังคมไทยออกมาได้ในลักษณะเดียวกัน

ซีรีส์ชุดนี้ยึดหลักจริยธรรมในการดำเนินเรื่องและการนำเสนอที่ใกล้เคียงกับความจริงอาจทำให้ผู้ชมได้ข้อคิดผ่านตัวละคร ไม่ว่าจะมียุติจบที่ดีหรือไม่ดีก็ตาม ซึ่งผู้ชมอาจรับรู้สารได้ไม่เหมือนกัน เนื่องจากแต่ละคนมีทัศนคติและเบื้องหลังที่แตกต่างกัน ผลงานชิ้นนี้อาจเป็นกระบอกเสียง ส่งสารไปยังสังคมให้ตระหนักถึงและคำนึง

ความเป็นธรรม สิทธิ เสรีภาพ พยายามสะท้อนให้เห็นว่าทุกคนในสังคมควรอยู่ภายใต้กฎหมาย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม ความเท่าเทียม หากสังคมมีความเสมอภาคอาจจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยลดปัญหาของสังคมได้ ซีรีส์ชุดนี้อาจไม่นำเสนอวิธีการแก้ปัญหาสังคมโดยตรง แต่ในฐานะสื่อสามารถสะท้อนความเป็นจริงในสังคม ทำให้เป็นกระแสสังคมเพื่อมุ่งหวังการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. ซีรีส์ชุดนี้ได้นำเสนอผ่านการออกแบบกลวิธีการเล่าเรื่องที่สมบูรณ์ เป็นพื้นฐานที่ดีในการนำเสนอ รวมถึงมีองค์ประกอบสำคัญ เช่น การออกแบบโครงเรื่อง แก่นเรื่อง หรือตัวละคร เป็นต้น เพื่อสร้างปัญหาและพัฒนาเหตุการณ์ หรือการสร้างความเป็นจริงเพื่อให้ซีรีส์มีมิติในการเล่าเรื่อง สมจริง ผสานกับการสร้างสรรค์เพื่อนำเสนอความสนุกของเนื้อเรื่อง ช่วยให้ผู้ชมรับรู้และตระหนักถึงปัญหาในสังคม

2. งานวิจัยฉบับนี้ศึกษาเพียงการเล่าเรื่องและสะท้อนสังคมไทยผ่านซีรีส์เท่านั้น ซึ่งเน้นการวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่อง และการสื่อความหมายของสัญลักษณ์พิเศษ ที่สามารถตีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับพื้นหลังของแต่ละบุคคล ส่งผลให้ผู้ชมรับรู้ของอารมณ์ พฤติกรรมตัวละครที่แตกต่างกัน

3. ผลการวิจัยในครั้งนี้อาจนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการผลิตและสร้างสรรค์ซีรีส์ชุดอื่น ๆ ได้ โดยสามารถนำวิธีการเล่าเรื่อง และการประกอบการสร้างความจริงในสังคมที่เกิดขึ้นไปปรับใช้ในซีรีส์ ซึ่งอาจเป็นแก่นความคิดที่ไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและรูปแบบของตนเอง

4. ผู้ชมสามารถนำวิธีการเล่าเรื่องและการสื่อความหมายของสัญลักษณ์พิเศษไปประกอบการรับชมซีรีส์ชุดอื่น ๆ เพื่อให้เข้าใจสารที่ผู้ผลิตต้องการนำเสนอผ่านการเล่าเรื่องของซีรีส์เรื่องนั้น ๆ ได้มากยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มอรรถรสในการรับชม

5. งานวิจัยฉบับนี้ได้มุ่งเน้นการศึกษาวิธีการเล่าเรื่องผ่านการวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่อง และการสื่อความหมายของสัญลักษณ์พิเศษ ในการวิจัยครั้งต่อไปหากได้นำแนวคิดภาษาภาพยนตร์มาเปรียบเทียบ วิเคราะห์เพิ่มเติมในมุมมององค์ประกอบแสงและเงา สี การถ่ายทำ เสียง การตัดต่อและลำดับภาพ อาจเป็นอีกแนวทางในการศึกษาปรากฏผลลัพธ์ของการเล่าเรื่องผ่านเทคนิคเพื่อความสมบูรณ์ในการวิจัยมากยิ่งขึ้น

6. การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการวิจัยการสะท้อนสังคมไทยเพิ่มเติมผ่านสื่อรูปแบบอื่น ๆ เช่น ภาพยนตร์ ในช่วงเวลาเดียวกันเพื่อหาผลลัพธ์เทียบเคียงรูปแบบว่ามีความที่ใกล้เคียงกันหรือไม่ เพื่อความสมบูรณ์ในการวิจัยที่มากยิ่งขึ้น

References

- AIS Play. (2021). *Not Me*. Retrieved May 18, 2022, from <https://aisplay.ais.co.th/portal/serial/series/61b32d68e44eab1c22b10384>
- Chakkaphark, R., & Sinthuphan, J. (2002). *Social imagination and narrative scheme in the films of satyajit ray: An analytical study* (Research Report). Bangkok: Chulalongkorn University.
- Chanpaiboon, U. (2018). *Social problems*. Bangkok: Ramkhamhaeng University Press.
- Choowong, A. (n.d.). *Social problems: Type, theory, and study*. Retrieved May 18, 2023, from <http://www.library.polsci.chula.ac.th/dl/512904199477292158384c5c996c8ecd>
- Congratulations on the GMMTV series nominees to "ContentAsia Awards 2022". (2022). *GMMTV*. Retrieved May 15, 2023, from <https://twitter.com/GMMTV/status/1558119853407739905>
- Jinmei, H. (2022). *Reflections of urban society in tv series sitcoms "the gentleman at the end of the alley" 2018-2020* (Master of Arts of Communicative Thai as a Second Language). Huachiew Chalermprakiet University. <http://hcuir.lib.hcu.ac.th:8080/jspui/handle/123456789/765>

- Kaewthep, K. (2009). *Media analysis: Thought and technique*. Bangkok: Chulalongkorn University Book Center.
- Noopinit, N. (2008). *Film and identity: A social construction of southern Thailand* (Master of Arts Program in Mass Communication). Thammasat University. <https://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/263549>
- Pattranon-Utai, S. (2018). *Study of the relationship between the cartoon named Let's go and Tamiya mini 4wd players* (Master of Arts of Management of Cultural Heritage and Creative Industries). Thammasat University. http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2018/TU_2018_6023110072_8111_9895.pdf
- Pithakwong, K., & Chermanchonlamark, C. (2021). The analysis of TV dramas with corruption and 'hug detective' TV drama script writing. *Journal of Communication Arts Review*, 25(3), 54 - 64.
- Rattanapan, P., Thongdee, W., Marasri S., & Prajantasen, K. (n.d.). *Chapter 8 analyzing social problems and solutions with peaceful means*. Retrieved June 11, 2023, from <https://acd.mcu.ac.th/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=1649>
- Review1. (2022). *Series review "Not Me"*. Retrieved May 15, 2023, from <https://reviewsnung.com/archives/5454>
- Sena, P., & Chermanchonlamark, C. (2021). Narrative and reflection on society in Thai films to be nominated for an Oscar awards of the year 2010 - 2019. *Journal of Communication Arts Review*, 25(1), 110 - 128.
- Srijankham, H. (2015). *Romantic love in Thai ghost films* (Master of Arts Program in Mass Communication). Thammasat University. http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2015/TU_2015_5507030392_3052_1874.pdf
- Tailanga, I. (2003). *Science and art of narration*. Bangkok: Kasetsart University Book Center.
- The TV series "Not Me" wins 3 awards of the year. (2022). *ThaiPost*. Retrieved May 15, 2023, from <https://www.thaipost.net/entertainment-news/275458>
- Thinwattanakoon, T., Viriyakraikul, S., & Sabuisuk, N. (2022). Storytelling in communication arts: A case study from research. *Journal of Management Science Research, Surindra Rajabhat University*, 6(2), 16 - 28.
- Tippiman, C. (1996). *An analysis of narrative structure in America women's film* (Master of Arts in Mass Communication). Chulalongkorn University. <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/7355>